Daňa Horáková

O slavných psech a jejich lidech (a naopak)

Václav Havel a Ďula, Lajka a O. G. Gazenko,
Marilyn Monroe a Tippy, Sigmund Freud a Jofi,
Frida Kahlo a Xólotl, Walt Disney a Lady...

Daňa Horáková

O slavných psech a jejich lidech (a naopak)

GRADA

© Daňa Horáková, 2026
© Fotografie na obálce Karin Székessy
© Grada Publishing, a.s., 2026

Úvodem

Existuje ještě jeden jiný svět, a sice uvnitř našeho.
Paul Éluard (1895–1952)

Když člověka bolí duše, dej mu psa – nic jiného líp nepomůže.
Hildegarda z Bingenu (1098–1179)

Z nejasné změti těchto nápadů vyvstává před Terezou rouhavá myšlenka, které se nemůže zbavit: Láska, která ji spojuje s (jejím psem) Kareninem, je lepší než ta, která existuje mezi ní a Tomášem. Lepší, nikoliv větší... dvojice lidí je stvořena tak, že jejich láska je a priori horšího druhu, než může být... láska mezi člověkem a psem, ta bizarnost v historii člověka, Stvořitelem pravděpodobně naplánovaná.
Milan Kundera (1929–2023)

Proč zapírat: já si nejsem jistá, zda a jak bych se zrána, často ještě před úsvitem, vydala do dalšího dne, kdyby Honey něžně nepoložil tlapku na mou ruku, aby mi naznačil, že je na čase vstát. Pokud nereaguji, plácne mě tou tlapkou o něco rezolutněji. A pakliže pořád ještě „trucuju" a chci dosnít, olízne mi můj malý bílý knírač nos. Což je rituál, který jsem si nevymyslela já, ale on. A pak už není zbytí, musím se usmát, otevřít oči a opustit svět snů, v němž jsem strávila noc – bez něho.

Zbytek dne trávíme spolu. I když – vím já, kde se nachází, když jdeme lesem a on zkoumá okolí a zanechává stopy. Pro koho? Co vidí? Co vnímá? Zcela jistě něco jiného než já, už protože není člověk, i když

se někdy tváří, jako kdyby si to namlouval. Anebo to dokonce chtěl. Protože ho očividně baví mě pozorovat, když se snažím mu vysvětlit, že psi nesedí na židli, ale na zemi vedle jídelního stolu. A sotvaže se otočím, skočí na ni. Takže není pochyb, že bych bez něho byla nevrlejší, nervóznější, bolavější… Kteréžto doznání možná vyvolá nepochopení, nevoli a snad i nechuť lidí, kterým jsou psi cizejší než mimozemšťané, kteří nikdy nezažili, jak nakažlivé je blaho čišící ze psa, sotvaže ho našinec bezděčně pohladí.

Čímž je, myslím, zodpovězená otázka, PROČ jsem se rozhodla tuhle knížku napsat.

Nehledě na to, že nejsem sama, kdo se za svůj vztah ke svému psovi nestydí – a mám na to svědky: Když umíral jeho Sultán, sednul si už prošedivělý Otto von Bismarck – tento politik proslulý svou neprůstřelnou sebekontrolou – k němu na podlahu, vzal ho do náručí, a když dodýchal, plakal „železný kancléř" tak srdceryvně, že nebyl k utišení. O zhruba 150 let později sdělil čtyřicetiletý sedminásobný mistr světa formule 1 Lewis Hamilton na svých sociálních sítích: „Zemřel mi v náručí… Jsem nesmírně vděčný a poctěn, že jsem s tak krásnou duší (!) mohl sdílet svůj život." A přiložil fotku se svým zesnulým buldočkem pojmenovaným Roscoe, na které se nebrání slzám. Jeho žal s ním sdílelo více než 1,4 milionu lidí. Ani stárnoucí „otec psychoanalýzy" Sigmund Freud, který se prodíral do našeho nevědomí, se neostýchal sdělit jedné ze svých četných ctitelek, že ho smrt jeho psa zasáhla neméně než smrt jednoho z vnuků.

To jsou scény, které na první pohled možná vyvolají rozpaky, protože jaksi nepasují k oněm portrétům dějinotvorných osobností, kterými nás zásobují čítanky. Jako kdyby už samotná zmínka těchto „záchvatů slabosti" byla neslučitelná s oficiální podobiznou té či oné celebrity. Ale ve skutečnosti skýtají přece právě tyto chvíle nečekané něhy daleko pravdivější obraz než ten nejvýřečnější sváteční řečník. Vždyť vztah člověka k jeho psovi je součástí naší identity. A to odedávna.

Jinak řečeno: *Homo sapiens* a *canis familiaris* – to je jedna z nejúžasnějších a nejtajemnějších událostí v celé přírodě. Svět kolem nich

se změnil, ale jejich vztah se nemění. Právě pes ztělesňuje – a to nejen v mediálně přehlceném jednadvacátém století – „touhu civilizovaného člověka po ztraceném ráji“ (Konrad Lorenz). Anebo přinejmenším po blahodárné jednoznačnosti: Honey se nepřetvařuje. Když mu je některý kolega sympatický, chce si s ním „pokecat“, očuchává si ho. Když mu jde na nervy, vrčí na něj. Nerozhodnost je mu bytostně cizí stejně jako faleš, vypočítavost anebo diplomatické vyčkávání.

Navíc platí: Kam jde člověk, tam jde jeho pes. A to od chvíle, kdy první pra-pes se svým pra-člověkem hledali útulnou jeskyni anebo honili mamuty. Kolumbus s sebou vzal psy do Nového světa, Roalda Amundsena provázeli psi na jižní pól. A přesto jsou psi, kteří nezměnili svět, ale bezpochyby tvárnili své lidi – a tím pádem i chod dějin! –, odsouzení k anonymitě ve stínu svých celebrit. Nedlužíme jim tedy o něco více pozornosti?

Vždyť pes často zůstává jediným věrným spojencem v časech krizí a přelomů, když je člověku skutečně zle: byl to pes, který v „čekárně na gilotinu“ v noci 16. října 1793 konejšil Marii Antoinettu; byl to pes, kterého k sobě tiskl legendární britský premiér Winston Churchill, když zápasil s pokušením skočit z mostu. Který se 5. srpna 1962 – možná – pokusil rozptýlit Marilyn Monroe, než spláchla hrst prášků alkoholem.

Psi tuto „pomoc“ skýtají každému, kdo ji potřebuje – a těch je čím dál tím víc. Lidí, kteří přišli o práci, jejichž přátelské vztahy kolabují, kteří ztratili životního partnera. Kteří v časech globalizace, virtualizace a akcelerace nevědí kudy kam. Lidí, propadajících se do smutku a do samoty, kterým zbyl právě už „jen“ jejich pes. Které jejich láska k parťákovi chrání před beznadějí, přestože je někdy považována za sentimentální trapnost, anebo dokonce za doklad jejich sociální degenerace. Ženu, která v parku zasněně pozoruje svého dovádějícího psa, někteří kolemjdoucí pokládají za potrhlou „starou pannu“, která svému mazlíčkovi plete ponožky. A muže, který něco šeptá svému psovi, zesměšňují jako impotenta, eskapistu anebo ztroskotance. A přitom je teploučké štěně – které se k tobě důvěryhodně přitulí, aby si zdřímlo, a ty pak nehnutě dřepíš hodinu po hodině, abys je neprobudil –, daleko

účinnější terapie než hrst antidepresiv. Což věděli už dávní léčitelé, což odpřisáhne každý pejskař, ale nikdy nepochopí člověk, který kráčí životem, aniž zakusil čirou, nezištnou, nezničitelnou lásku svého psa. A kdo ji jednou vyčetl z jeho pohledu, není ochoten – praví zkušenost – se jí vzdát. Jednou pejskař, navždy pejskař.

Mimochodem: V mezičase četné vědecké studie potvrdily, že psi jsou skutečně schopni pociťovat a projevovat onen pozoruhodný cit, kterému jejich lidé říkají láska. Sotvaže totiž svého psa polaskáš, začne jeho hladina oxytocinu, známého též coby hormon lásky, prudce stoupat – stejně jako u lidí! Takže (konečně!) nepochybuji o tom, že když se Honey ke mně slastně připlácne, tak nežebrá o něco k snědku, tak nejde o nějakou instinktivní reakci, ale o cit, o emocionální vazbu... Psi milují a žárlí, ale nenávist, brutalita, sobectví jim jsou bytostně cizí. Už proto, že nic nevlastní. Honeymu ve skutečnosti nepatří ani ten jeho milovaný míček, který mu „musím" házet a on za ním upaluje cestou necestou. Ten míček je sice jeho, ale nevlastní ho. Takže ho neděsí představa, že by mu ho někdo někdy mohl ukradnout, a on by pak musel do války, aby nepřišel o střechu nad hlavou. Proto je mu také jedno, jestli je nějaký jiný pes o pár hlav větší, zda má či nemá rodokmen, jakého je pohlaví, jakou barvu má jeho srst nebo kolik stál jeho obojek. V psí komunitě vládne rovnost...

Nevnucuje se na tomto místě podezření, že psi jsou daleko lepšími demokraty než jejich „majitelé"? Nehledě na to, že všichni psi na celém světě mají jednu jedinou „řeč". Takže Honey – svým rodem knírač narozený v Česku – nepotřebuje tlumočníka, aby věděl, co mu chce „říct" zlověstně vrčící ruský barzoj, německý ovčák žijící v Americe anebo čínský chocholatý naháč. V jádře stejně neexistují američtí, němečtí anebo čeští psi. Jenom psi, kteří jsou šťastní, když oblažili svého člověka, a kteří trpí, když jsou opuštěni: „Psi na celém světě se stali bratry, kteří jsou všude hlazeni se stejnou něhou a s nimiž je všude zacházeno dle stejného kodexu spravedlnosti," konstatuje Émile Zola, jeden z nejpolitičtějších evropských spisovatelů, a pokračuje: „Neztělesňují tedy náš sen o místě, v němž je štěstí přístupno všem? Nebylo by žádoucí,

aby se lidstvo – a to ode dneška – orientovalo na tuto psí internacionalitu, aby lidé psy napodobili? Aby na Zemi konečně zavládl mír?“

Já zřejmě nikdy nebudu schopná si představit, jak bylo polárníkům, kteří museli své psy zastřelit, aby sami přežili. Anebo sovětským vědcům, kteří věděli, že Lajka v kosmické kapsli shoří – čili nevím, jak bych reagovala v extrémních situacích. Ale když Honey začne kulhat a já netuším proč, tak se můj strach o něj nemůže příliš lišit od strachu všech pejskařů, kteří kdy zažili něco podobného. A moje radost, když mě Honey vítá akrobatickými skoky a (příšernými) áriemi, sotvaže se vrátím od poštovní schránky – je s pravděpodobností hraničící s jistotou srovnatelná s radostí, která v obdobné situaci zaplaví státníky, učitelky, oscarové herce a nositelky Nobelovky. Stejně jako moje pýcha, když písknu a ten můj mrňous se přiřítí, přestože si někde hrál se sousedovic psem, sedne si, zvídavě na mě zírá a čeká, až mu sdělím, co mám na srdci. A ani můj stesk, když ho musím na pár dní nechat samotného, se pravděpodobně neliší od stesku jiných pejskařů. Jak smutno asi muselo být americké astronautce Sunitě Williams, která roku 2024 uvízla na devět měsíců v univerzu a nevěděla, jestli se vůbec kdy vrátí. Zpátky doma si sedla na zem ke svým dvěma labradorům a ptala se jich s těžko potlačovanou úzkostí: „Víte ještě, kdo jsem?“ Věděli, samozřejmě že věděli, že na ni nezapomněli. Radostí bez sebe se na ni (opatrně!) vrhli, snažili se ji obejmout, opusinkovat. Což bylo (samozřejmě kromě jiného) přesně to, co tato pozoruhodná žena ve vesmíru tolik postrádala: bezpodmínečnou něhu „němých tváří“. Jinak řečeno: její Gunner a Gorby udělali to, v co doufala, jako kdyby uměli číst myšlenky. Což je zkušenost, kterou dříve nebo později udělá každý pejskař…

… k čemuž je třeba dodat, že neurologové z americké univerzity ve Stanfordu roku 2025 rozluštili kód oné formy myšlení, které říkáme „vnitřní řeč“. Čili tajemství němých, neslyšných myšlenek. Současně dokázali, že je úplně jedno, jestli našinec něco vysloví anebo si to jen myslí. Náš mozek zpracovává oba procesy stejně: Miliardy nervových buněk a biliony synapsí, které signály transportují, reagují na oba děje identicky. Registrují je stejně, dopravují do příslušné části mozku,

uschovávají stejně… Je skutečně absurdní položit si otázku, jestli Honey tento kód neovládá už od narození?

Polidšťuju ho? Zřejmě. Ale – proč vlastně ne. A tak jako většina pejskářů potají a vší logice navzdory čekám na onen vytoužený den, kdy se na mě zadívá a řekne: „Nechceš si popovídat?“

A teď k tomu, JAK jsem psala.

Začněme varováním: Tato knížka není žádné vědecké pojednání, natož encyklopedie psů. Spíš galerie příběhů, někdy nedokončených. Protože většina biografů, historiků a psychologů sice zpytuje to, co ten či onen velikán v ten či onen den posnídal či zda měl rýmu, a do jaké míry to ovlivnilo jeho tvorbu, ale jeho „zvíře“ je nezajímá. Takže jsem musela pátrat jinde, hledat v denících, korespondenci, vzpomínkách rodinných příslušníků a přátel.

Kapitoly jsou řazeny chronologicky, podle svého vzniku. Začalo to tím, že mě fascinovala fotka pradávného hrobu, poté mě zaujaly scény ze života milionářky Peggy, Homérův „Argos“ a „Martha“ Beatla Paula McCartneyho a tak dál. Už proto nejde o reprezentativní výběr, natož o „zvolené zástupce“ nějakého globálního spolku pejskařů, ale o čistě subjektivní kolekci. Většina hrdinů mých příběhů skutečně žila, ale někdy mě nadchnul i nějaký fiktivní pes, ať už se stal protagonistou komiksu, románu anebo filmu.

Na konci několika kapitol se nachází QR kód s archivními záběry, které mi uhranuly. Jak také jinak, když člověk najednou vidí psa amerického prezidenta Roosevelta panáčkovat v oválné pracovně. Anebo slyší jednu z nejslavnějších sopranistek všech dob Marii Callas v duetu s jejím psem. Anebo zírá na psa světoznámé odbornice na námořní právo Elisabeth Mann Borgese, který na jejím psacím stroji vyťukává básničky, zveřejňované v renomovaných literárních časopisech.

Já měla svého času pověst zapřisáhlého workoholika. Neměla jsem čas na nic kromě práce, která mě bavila, fascinovala a pohlcovala. A pak přišel Dany, který je na obálce.

A po něm Honey. A zlidštili mě, vrátili schopnost žít v daném okamžiku, vnímat naplno a nejen „bokem“, neřítit se k cílům, které mi kladli ostatní. Honey jde tam, kam jdu já, a já tam, kam on chce (což jedna spřátelená psí trenérka rezolutně odsuzuje coby „demokratickou výchovu“, devastující Honeyho charakter – no a co?). V jádře mě pes jako takový fascinuje právě proto, že zůstane záhadou, vší disciplíně a drezuře navzdory. Už protože v mých očích zosobňuje tajemství naší sounáležitosti, které odolává lidské moudrosti a technickému pokroku, ke kterému se neprodere žádná psychoanalýza, které nevyluští žádná umělá inteligence. Nikdo neví, jak to, že jeho pes ví, kdo mu je sympatický, a na koho je alergický. Jak to, že Honey zdvořile, ba vášnivě zrcadlí moje emoce: když mě někdo popudí, vrhne se na něj a snaží se ho zahnat. Když mám někoho ráda, svalí se před ním na záda a nabízí bříško k polaskání. Jak to tak vypadá, ví toho o mně víc než já o něm.

A myslí mu to, i když jinak než mně.

A tak si říkám: pes, tedy přinejmenším můj pes, samozřejmě není člověk. Ale ani jen zvíře. Spíš něco … „třetího“.

Na počátku bylo něžné srdce bezejmenné ženy

Pes: Jeden z prvních domestikovaných. Žil zhruba před 12 000 lety v dnešním Izraeli. Když zemřel, nebylo mu víc než pět měsíců. Má – na rozdíl od svého genetického předchůdce vlka – zakřivenou, zkrácenou dolní čelist, k čemuž došlo právě v důsledku zdomácňování.

Jeho člověk: Bezejmenná, asi třicetiletá bezdětná žena. Žila severně od Galilejského jezera v prehistorickém sídlišti Ain Mallaha. Pohřbena byla nahá, svinutá do klubíčka jako dřímající pes. Bez jediného votivního předmětu, ačkoliv šlo o rituální pohřeb. Zato se štěnětem, které se k ní vší silou tiskne. A ona na něj položila ruku, jako kdyby toho mrňouse chtěla chránit a utěšovat současně. Takto ji roku 1954 našli archeologové. Žena ani pes nevykazují žádné stopy násilí. Takže – byť možná omámení – ještě žili, když je jejich bližní a sousedi začali zasypávat hlínou.

Kdo je, kdo byla tato žena? Jak to, že – už umírajíc – hladí štěně? Proč jí byl položen do hrobu pes? Ale možná, že tam vůbec nebyl vložen, možná, že k ní do té jámy skočil. Byla nemocná? Šlo o trest za nějaký neodpustitelný přečin? Anebo byli oba obětováni nějakému, nám neznámému, božstvu? Nepatřila snad dokonce k oněm mocným vědmám, které, nejinak než pozdější „čarodějnice“, disponovaly tajným věděním a zlověstnými předtuchami? Neobětovala se dobrovolně, aby před blížícím se nebezpečím zachránila místo, které se stalo jejím domovem?

A co její pes? Co když to vůbec není její pes, ale nějaký psí bezdomovec, kterého se její klan chtěl zbavit? Přitulil se k ní sám od sebe, puzen oním dodnes nevysvětleným, ale většině pejskařů předobře známým psím soucitem s osamělými lidmi?

Otázky, nic než otázky. Ale už sama skutečnost, že byli pohřbeni, svědčí o jejich výjimečnosti. Nejen její, ale také jeho. Pra-psi byli svého času jedinou „živočišnou havětí“ (Genesis 1,20), která byla pohřbívána, které se dostalo cti doprovázet svého člověka na jeho pouti do nenávratna…

… což dokládají i další hroby s kostrami čtyřnožců, nalezené (nejen) v Evropě. Takže je většina kynologů v mezičase přesvědčena, že k domestikaci psa došlo na více místech současně, a to v relativně stejné době.

Roku 1914 byl nedaleko německého města Bonn v jednom lomu nalezen hrob pradávné mini-rodinky, známý jako *Dvojhrob z Oberkasselu*. Dvojhrob, přestože se v něm nacházejí kostry tří bytostí: zhruba dvacetileté ženy, asi čtyřicetiletého muže a psa. Tento pes o velikosti menšího vlčáka byl usmrcen – aby mohl být pohřben se svými lidmi. Že se tedy, s pravděpodobností hraničící s jistotou, jedná o rodinného psa. A zřejmě mu byla už tenkrát, uprostřed pralesů divoké Germánie, přiřknuta funkce průvodce, že měl – stejně jako zaživa – bok po boku s lovcem doby kamenné vystopovat divokou zvěř a po návratu skýtat společnost jeho družce.

Jiný příklad: K vykopávkám v Předmostí u Přerova patří i tři hroby s kostrami pra-psů. Jednomu z nich někdo posmrtně (!) vložil do

tlamy mamutí kost – zřejmě aby neměl hlad „cestou tam, nevím kam“. A v jednom pradávném sídlišti na okraji dnešního Frankfurtu nad Mohanem vydolovali archeologové na světlo světa příběh, skrytý zhruba patnáct až dvanáct tisíc let. V jednom z hrobů byly psovi na cestu do záhrobí dány k dispozici dvě hliněné figurky zobrazující psa. Dále dvě železné spony, zlomky keramické nádoby (zřejmě na vodu) a skleněný korálek – čili milodary, které se běžně vyskytují pouze v hrobech významných osobností, jakými byli kmenoví vůdci, léčitelé anebo věštkyně.

V jednom dalším hrobě se zachovaly zbytky exkluzivních lahůdek, čerstvých jater a medových koláčků… Takže se nepochybně jedná o VIP psy, psí celebrity. Komu patřili? Jaké měli povinnosti? Jaké výsady? Čím si zasloužili tak honosný pohřeb? Neví se. A tak se místo odpovědí vnucuje alespoň jedna domněnka: že se o proviant na jejich poslední pouť postarala (nejinak než dnes?) spíše žena než muž.

Jen na okraj, i v pozdějších středověkých legendách a zvycích je jednou z povinností psa, provázet člověka do oné říše vně lidské racionality, ve které se on sám – zřejmě – pohybuje od narození. Ale pozor: Jeho úkolem není mrtvého soudit a rozhodnout, zda spočine v „nebi“, anebo v „pekle“, nýbrž zajistit bezpečný přechod mezi oběma světy. Měl sloužit, jeho existenční mise se však pohybovala mimo kategorie zlo – dobro… Přičemž tento příkladně neutrální postoj psy charakterizuje dodnes. Vždyť jejich „láska“ k jejich člověku je stejně bezpodmínečná a věčná, ať už žijí s vrahem anebo světcem, šamanem anebo bezvěrcem, géniem anebo prostomyslným podivínem.

Ale zpátky k bezejmenné ženě v Ain Mallaha. Jak na to štěně volala, když si spolu ještě hráli pod žhnoucím sluncem? Jak mu říkala, když mu před usnutím šeptala něžnůstky? Být obdařen jménem totiž bylo další výsadou, které se psům dostávalo. Na rozdíl od ostatního dobytka jsou psi subjektivizováni, jsou jim přisuzovány některé lidské vlastnosti, jsou polidšťováni. Odysseův pes Argos (viz tam) se díky Homérovi stal prototypem psí věrnosti. A římský básník Ovidius dokonce vypočítává jména všech zhruba třiceti psů, kteří provázeli bohyni lovu

Dianu při jejích toulkách nekonečnými končinami: Ichnobates, Melampus, Dorceus, Pamphagus, Oribasos atd. Pes faraona Tutanchamona se jmenoval Abuwtiyuw, pes Alexandra Velikého Peritas.

Mimochodem, tvůrci dávných mytologií přiřkli psa coby partnera dokonce bohyním, které zabezpečovaly přechod mezi jasným, voňavým světem a temnou říší bez vlastností, vůní a pachů. Jak řecké Hekaté, tak germánské, dnes málem zapomenuté, bohyni Nehalenii (jíž bylo ve druhém a třetím století na území obývaném keltskými a germánskými kmeny věnováno více než osmdesát oltářů). Jako kdyby tito zasvěcenci věděli, že na místa, kam je „rozumu" vstup zakázán, má žena většinou blíž než muž. Ale že se ani bohyně neobejde bez průvodce, který ji na osudotvorných křižovatkách nasměruje na správnou stezku...

Dívám-li se déle na onu mladou ženu, která v hodině smrti něžně objímá štěně, začnu si připadat jako voyeuristický vetřelec, rušící nekonečně intimní okamžik. A vkrádající se do vztahu, který se vymyká pragmatismu, cílevědomosti a odhodlanosti pravěkých lovců. Do vztahu, který je tradičně spojován se specificky ženským postojem – ne vůči světu, ale uvnitř světa. S onou „nevyzpytatelností", „iracionalitou", která nás podprahově magicky přitahuje, ale současně se jí obáváme a vyhýbáme.

A tak to samozřejmě byl muž, lovec, který vystopuje a zabije vlčici, a osiřelá vlčata donese k ohni v rodné jeskyni. Ale pak ho tito mrňousové, kteří přece nevydají ani na pořádnou pečínku, přestanou zajímat. Ženy je naopak adoptují, protože si tato bezproblémová mláďata hrají s jejich vlastními potomky, pomáhají uklidit, protože žerou všemožné odpadky, a ochotně hřejí, jen co se do jeskyně anebo chýše vkrade zima. A tak ta přítulná pra-štěňata zůstanou u žen i v dospělosti, páří se... a jen o pouhých pár tisíciletí později se z těchto polodivokých domácích vlků stanou domácí psi. Od té doby platí: Kam se vydá *homo sapiens*, tam se vydá i *canis lupus familiaris*.

Takže – jak se zdá – přináleží první vítězství člověka nad přírodou, totiž domestikace vlka, ženám. A to ženám jako té, která žila a byla nalezena v Ain Mallaha.

Pro zajímavost:

Německý dokument
o mini-rodince v Dvojhrobu
z Oberkasselu (od 0.30)

Čtyřnohá psychoterapeutka praotce psychoanalýzy

Pes: Jofi, někdy **Jo-Fi**, **Yo-Fie** popřípadě **Yofie** (1930 pravděpodobně v Saint-Cloud u Paříže, Francie – 1937 ve Vídni, Rakousko). Fenka čau-čau. Altruistka, průkopnice canisterapie. Diskrétní asistentka ve Freudově vídeňské ordinaci. Rezolutní fanatička dochvilnosti. Příčina smrti: rakovina.

Její člověk: Sigmund Freud (1856 v Příboru, Rakouská říše – 1939 v Londýně, Anglie). Zakladatel psychoanalýzy. Kuřák doutníků, vášnivý sběratel starožitností a hub. Obdivoval Darwina (viz Polly), ctil Cervantesova Dona Quijota a Schopenhauera (viz Atman). Otec Anny Freud (1895–1982), zakladatelky dětské psychoanalýzy. Onemocněl rakovinou, zvolil asistovanou sebevraždu.

Profesor doktor Sigmund Freud je narkoman. Bez kokainu a dvaceti doutníků denně prostě nefunguje. V březnu roku 1930 se ho jeden kolega pokouší této závislosti zbavit a naléhá na něj, aby skoncoval aspoň s doutníky. Freud více méně zdvořile odmítne – a v dopise své přítelkyni, legendární femme fatale Lou Andreas-Salomé se hlásí k další slabosti: „Chybí mi, strašně mi chybí, skoro stejně jako doutník. Je to rozkošné malé stvoření, neuvěřitelně zajímavé, a současně opravdová ženská, divoká, instinktivní, něžná, inteligentní, ale v žádném případě na mně tak závislá jak některé ostatní dámy.“ Jak dojemné, ale hlavně překvapující vyznání muže, který proslul svým agresivně maskulinním postojem vůči ženám, ba svou alergií na „emancipantky“... Pravda je prozaická: toto rozkošné, na něm nezávislé stvoření, je jeho fenka čau-čau, Jofi.

Freud byl mužem dvou tváří. Na jedné straně neohrožený osvícenec, „osvoboditel“ potlačované sexuality – a zároveň nevýslovně pověrčivý člověk. Brilantní psycholog, který začal psychické poruchy léčit rozhovorem a jehož objevy jako Oidipův komplex, libido a přenos dnes patří do všeobecného vzdělání. Ale současně muž, který lidmi opovrhuje, který s málem perverzní energií šíří ty nejdivočejší pomluvy a své kolegy považuje za „ksindl“.

Čím je Freud starší, tím více touží (podvědomě?) po bytosti, která by byla schopná vztahu bez oné zraňující emocionální ambivalence, typické pro člověka. Hledá „krásu, která prozařuje dokonalou existencí“. A najde – psa: „Čeho si Freud na psech nejvíce cenil,“ vzpomíná nejmladší z jeho šesti dětí Anna, „byla jejich grácie, oddanost a věrnost. ‚Psi,‘ říkal, ‚milují své přátele a koušou nepřátele, a to na rozdíl od lidí, kteří nejsou schopni milovat tak jednoznačně.‘“

A Freud sám konstatuje: „Psi nám skýtají svou náklonnost totálně a bez falše. To pravděpodobně vysvětluje, proč je možné milovat zvíře jako Jofi s tak nesmírnou intenzitou. A ještě tohle: všem rozdílům v organickém vývoji navzdory mám dojem, že mě s tímto zvířetem spojuje nekompromisní, nejintimnější příbuznost. Když Jofi hladím, přistihnu se často při tom, že si pobrukuji melodii, kterou dokonce i já, jakkoliv

jsem absolutně nemuzikální, rozpoznám jako árii z Dona Giovanniho *Přátelské pouto nás spojuje*.“

A tak Freud díky své „vrozené“ snaze přijít na kloub všem duševním pohnutkám, analyzuje i náš vztah ke psům. Jako kdyby na svou legendární pohovku pokládal nejen své pacienty, ale i sám sebe. A ptá se: „Když už je tak milujeme, proč současně zneužíváme slovo pes jako nadávku?“ A zjišťuje: protože psům chybí ostych. Protože se neskrývají tím, co člověk koná potají. Uspokojují své sexuální pudy veřejně a stejně „necivilizovaně se vyprazdňují“.

A přitom se pan profesor o psy začal zajímat relativně pozdě, téměř ve svých sedmdesáti letech: „Freudův zájem o psy,“ potvrzuje Anna, „propukl teprve díky velkému, ne zrovna neškodnému vlčákovi Wolfovi. Ti dva se totiž vzájemně respektovali.“

Životopisci, kteří Freudovi nejsou zrovna nakloněni, tvrdí, že tohoto čistokrevného německého ovčáka devětašedesátiletý Freud koupil, protože chtěl popudit svou manželku Marthu, která psy nenáviděla. Vyloučeno to není. Ale třeba si dal načas, protože musel překonat své kulturně náboženské kořeny: Freudovi rodiče psy koneckonců považovali za „nečistá“ stvoření, nejinak než většina Židů jejich generace. Ale nejpravděpodobnější bude, že Freud „svého“ prvního psa koupil coby bodyguarda pro Annu, protože vídeňské ulice tehdy byly pro ženu bez doprovodu nebezpečné, zvláště pro Židovku v dobách vzmáhajícího se antisemitismu.

Wolf tedy oficiálně patřil Anně, ale pan profesor ho zkonfiskoval (a rozmazloval). Jednoho dne vlčák kousne jeho životopisce Ernese Jonese: „Musel jsem ho samozřejmě potrestat, ale byl jsem velmi milosrdný, protože si to on, Jones, zasloužil,“ konstatuje Freud věcně. A vytahuje se: „Wolf byl zvyklý jezdit s námi v otevřeném taxíku do Prátru. Jednou se nám tam ztratil. A co udělal? Naskočil do taxíku, nechal taxikáře přečíst naši adresu, která se nacházela v jeho obojku, a byl obratem dopraven domů, do Berggasse.“

Anna žárlí. A zřejmě ve snaze svého otce „probudit, ukázat mu, že lásku k ní teď’ přenáší na jejího psa, mu daruje k narozeninám Wolfův

vlastnoručně namalovaný portrét. Freud sice obrázek poslušně zavěsí ve své pracovně, ale hýčká Wolfa i nadále stejně odhodlaně jako doposud. A jeho (vědomé?) pouto s tímto vlčákem je tak silné, že po smrti svého tříletého vnuka otevřeně připustí, že mu „Wolf téměř nahradil zesnulého Heiníčka".

Ale Wolf je samozřejmě víc než náhražka – totiž plnohodnotný člen rodiny, o jehož stavu se ostatní informují v dopisech a telegramech. 3. září 1925 telegrafuje hlava rodiny Anně do Anglie: „Počasí zataženo. Wolf poslušný a smutný. O pár dní později: „Wolf velmi smutný. Bylo skoro nemožné ho vylákat z jeho azylu v našem klozetu." A když musí Freud na vyšetření do nemocnice, a Wolf tím pádem dočasně do útulku pro zvířata (viz odpor jeho manželky ke psům), obává se Anna ironicky: „Doufám, že tam z našeho Wolfa neudělají poslušného psa."

V roce 1936 musel být Wolf uspán. A Freud samozřejmě truchlí, ale nehroutí se, protože se mezitím zbláznil do psů, kteří zůstanou jeho láskou až do konce života: do čau-čau.

Prvního mu darovala Annina partnerka Dorothy Tiffany Burlingham. A to v naději, že Annin otec přenese své (mimořádně intenzivní) city pro Annu na tuto huňatou fenku s černomodrým jazykem. Stalo se. Ale Lün-Yu je po necelých patnácti měsících přejeta vlakem. Její ztráta Freuda zdrtí, dalšího psa nechce, už nikdy v životě...

... a pak přijde Jofi. Coby dárek od bývalé pacientky a praneteře francouzského císaře Napoleona (viz Fortuné) – princezny Marie Bonaparte: „Jofi byla u všeho a směla všechno," vzpomíná Freudova hospodyně Paula, například „papat" z Freudova talíře. Ale jen pokud pán domu, který trpěl nechutenstvím, Jofi požádal o pomoc. Pan profesor byl přesvědčen, že pokud Jofi nemá někoho ráda, tak s tím člověkem něco neštymuje, protože Jofi měla pořád pravdu." Anna dodává: „Jofi se brzy stala jeho neodlučitelnou společnicí, doprovázela ho, kamkoliv se vydal, a trpělivě mu pomáhala i v ordinaci." Freud si totiž uvědomil, že jsou jeho pacienti uvolněnější, otevřenější a upřímnější, když se Jofi tiše uvelebí na zemi u pohovky, na kterou ulehli, a když se na ně čas od času vlídně podívá, ať už se zpovídají z trapností či z hrůzností, které

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***O slavných psech a jejich lidech (a naopak)*** **.**

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.